

Notat: Prisudviklingen på fødevarer

Stigende fødevarepriser er ikke et dansk fænomen

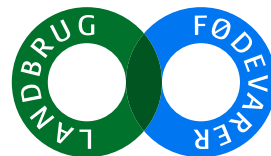
Fødevarepriserne i Danmark følger i høj grad priserne i resten af EU og verden. Det gælder især de varer, hvor der er en stor handel på tværs af grænser, fx korn, kød og mejeriprodukter. De stigende fødevarepriser kan ikke tilskrives én årsag, men skyldes et sammen spil af flere forskellige forhold.

Fødevarer er i højere grad udsat for international konkurrence end fx tjenester, og markederne fungerer dermed mere effektivt. Det betyder, at de globale fødevarepriser i høj grad bestemmes af udbud og efterspørgsel på de globale markeder. Med andre ord er priserne på fødevarer i Danmark og andre lande høj grad bestemmes af internationale forhold, som påvirker alle lande ens.

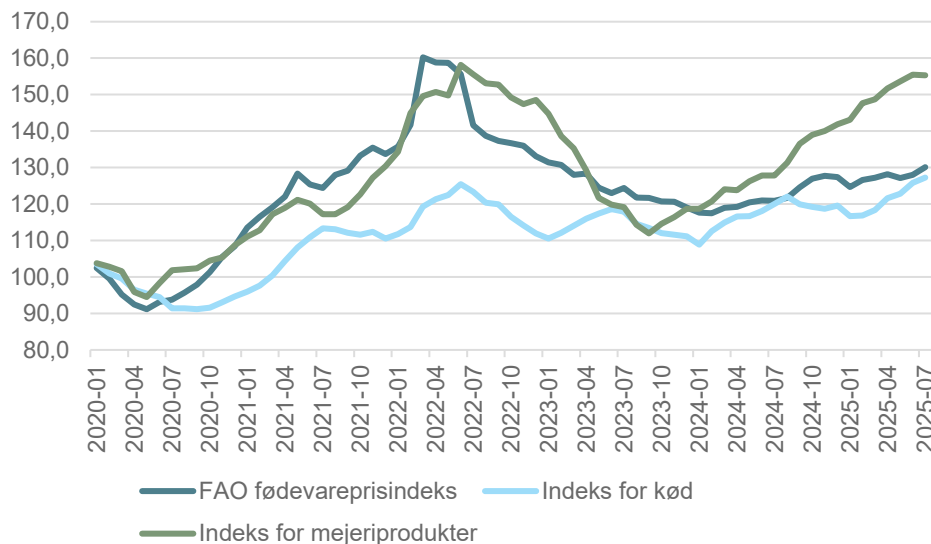
I 2024 udgav Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen en analyse af det danske prisniveau sammenlignet med syv relevante EU-lande (Finland, Frankrig, Italien, Belgien, Tyskland, Holland og Danmark). Analysen viser, at priserne på varer generelt – herunder fødevarer – ikke adskiller sig væsentligt fra gennemsnittet i de sammenlignelige lande, når man korrigerer for forskelle i moms, afgifter og velstandsniveau. Det gælder især fødevarepriserne, som ifølge rapporten "ser ud til at være på niveau med eller lavere end gennemsnittet".

FN's fødevare- og landbrugsorganisation FAO følger priserne på de globale fødevaremarkeder tæt og offentliggør løbende et prisindeks over de globale landbrugsråvarepriser. Prisindekset, der er vist herunder, opsummerer de internationale landbrugsråvarepriser indenfor korn, vegetabiliske olier, mejeri, kød og sukker, vægtet med deres respektive eksportandele.

Ifølge FAO's prisindeks er de globale priser på mejeriprodukter og kød steget hhv. 8,6 og 9,1 pct. i første halvår 2025. De danske forbrugerpriser på mejeriprodukter og kød er i samme periode steget hhv. 8,9 og 9,0 pct.

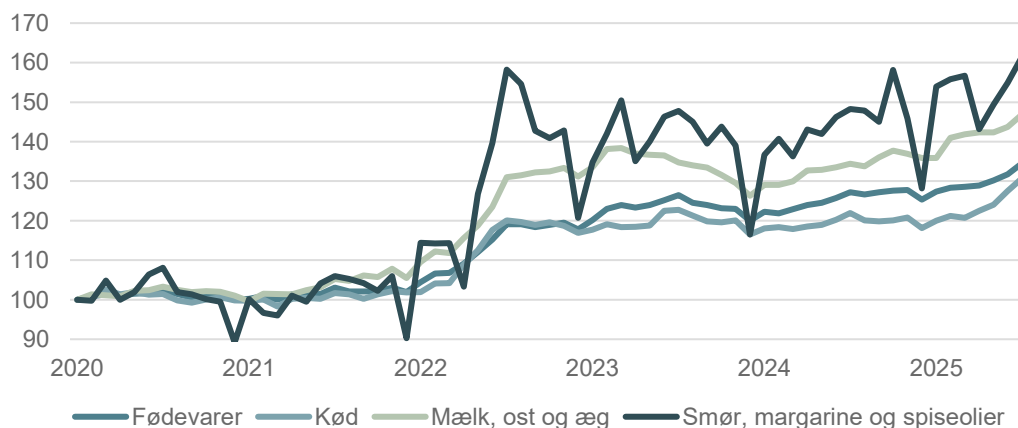

De globale priser på mejeriprodukter (dairy) og kød (meat) er steget i 2025 (indeks 2014-2016=100)

Kilde: FAO's fødevareprisindeks, august 2025

De danske forbrugerpriser på fødevarer samt udvalgte fødevarer (indeks jan 2020=100)

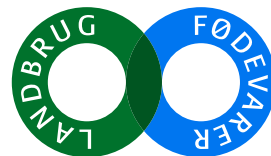

Kilde: Danmarks Statistiks forbrugerprisindeks

Hvorfor er fødevarepriserne steget?

Der er forskellige årsager til, at priserne på fødevarer er steget. De fleste fødevarer er steget i pris – især kød, mejeri, kaffe og chokolade – men der er også fødevarer, som er faldet i pris i 2025, fx olivenolie og sukker.

Generelt stiger den globale efterspørgsel efter fødevarer, hvilket er drevet af befolkningstilvækst, stigende indkomster og ændrede kostvaner, særligt i lav- og mellemindkomstlande. Men udbuddet af fødevarer følger i disse år ikke med den stigende efterspørgsel, hvilket får priserne til at stige. Man kan ikke isolere stigningen i fødevarepriserne til én årsag. Det er et komplekst sammenspil af mange forskellige faktorer.

Det er flere grunde til at udbuddet har svært ved at følge med den globale efterspørgsel.

Usikkerhed om fremtidige rammevilkår

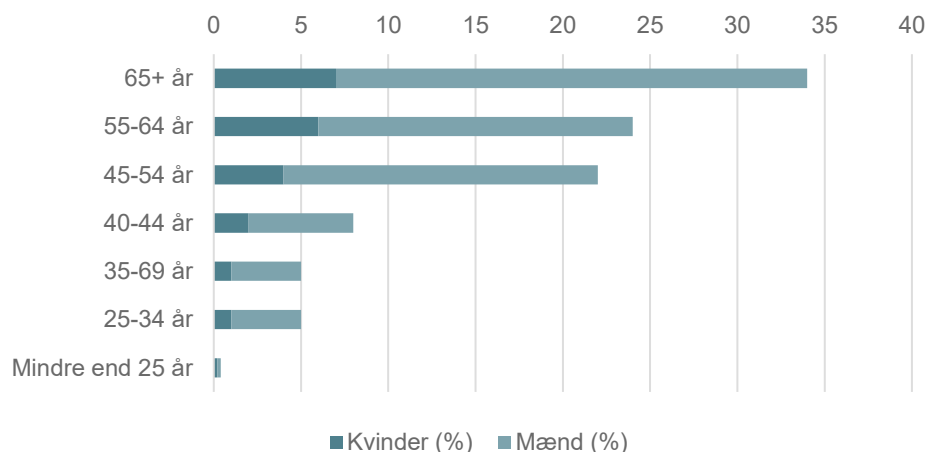
I mange EU-lande pågår politiske diskussioner om at stramme regulering for landbrugsproduktionen af hensyn til fx klima og miljø. Usikkerheden hos den enkelte landmand om, hvordan ny regulering vil påvirke de fremtidige produktionsvilkår holder investeringslysten tilbage, hvilket er en barriere for den nødvendige tilpasninger af produktionskapaciteten. Manglende investeringer i mange lande samtidigt vil føre til et opadgående pres på priserne.

Barriere for generationsskifte

I mange vestlige lande står landbruget foran et omfattende generationsskifte. Mens den gamle generation går på pension, er der flere barrierer, som gør at en ny generation tøver med at starte ny produktion op. Det gælder usikkerhed om fremtidige produktionsvilkår samt finansielle barrierer for at komme i gang. Alene i EU er 33 pct. af landmændene 65 år eller derover, mens yderligere 24 pct. er over 55 år.

Denne aldersfordeling betyder, at en stor del af erhvervet ledes af ældre landmænd, som investerer mindre i modernisering, udvidelser og nye forretningsmodeller sammenlignet med yngre landmænd. Manglen på unge i erhvervet begrænser derfor innovationskraften og produktionsudvidelser i europæisk landbrug.

Aldersfordeling, landmænd i Europa (2020)

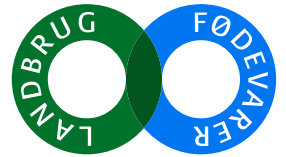

Kilde: Eurostat

Uro på de globale markeder og deglobalisering

Forsyningen af landbrugsråvarer er dybt afhæng af et smidigt og velfungerende globalt marked. Via det globale marked kan lande med overskudsproduktion forsyne de regioner i verden, der ikke har mulighed for en tilstrækkelig egenproduktion. Derudover er den globale handel en helt afgørende forudsætning for, at man kan have den størst mulige produktion med den lavest mulige klima- og miljøbelastning.

De seneste år har været kendetegnet med ekstraordinær politisk ustabilitet i form af Covid, krigen i Ukraine, tiltagende konflikt i Mellemøsten samt trusler om handelskrig. De ustabile forhold øger usikkerheden, især om fremtidige omkostninger og afsætningsmuligheder, som kan dæmpe investeringslysten hos landmændene. Det ligger

et nedadgående pres på udbud af landbrugsvarer og dermed et opadgående pres på priserne.

Mere ekstreme klimaforhold

Klimaforandringer har stor negativ betydning for landbrugsproduktionen i hele verden. Ekstreme vejrforhold som tørke, skybrud mv. reducerer – eller i værste tilfælde ødelægger – landbrugsproduktion i lokalområdet. Det fører til store udbyttetab og økonomiske tab på globalt plan, hvilket ligeledes fører til et opadgående prispres.

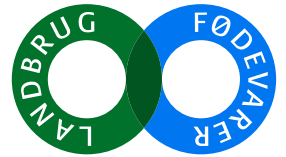
Om prisudviklingen på specifikke landbrugsråvarer

Den generelle udvikling i fødevarepriserne dækker over prisudviklingen på mange forskelle fødevarer. I det efterfølgende beskrives en række af dem, der har tiltrukket opmærksomhed i Danmark.

Oksekød

De globale oksekødpriser er steget støt gennem første halvdel af 2025 pga. en særlig knaphed i oksekødsmarkedet. En central forklaring er et lavt udbud af oksekød i Vesten og en fortsat høj global efterspørgsel efter oksekød. På globalt plan forudser Rabobank, at 2025 bliver det første år siden pandemien med faldende oksekødsproduktion, især i USA, Brasilien, Kina, Europa og New Zealand, mens kun Australien forventes at øge produktionen. I USA er kvægbestanden i 2025 faldet til 86,7 millioner dyr – det laveste niveau siden 1951. I EU er produktionen af kalde- og oksekød faldet siden 2018. Alene fra Q1 2024 til Q1 2025 er produktionen af oksekød i EU faldet med 3,3 pct. Faldet skyldes især en mindre kvægbestand og færre slagtninger, især i store producentlande som Frankrig (-4,1 pct.), Spanien (-4,8 pct.) og Tyskland (-5,2 pct.). Produktionen er bl.a. faldet pga. færre græsningsarealer, højere jordpriser, økonomisk usikkerhed og en aldrende ejerstruktur.

I Danmark er det primært mælkeproduktionen, der driver den danske oksekødsproduktion. Mere end 80 pct. af okse- og kalvekødet i Danmark kommer således fra mælkeproduktionen. Øget effektivitet i mælkeproduktionen medfører, at der kan laves den samme mængde mælk med færre køer, og derfor bliver der færre køer og kalve til slagt.

Mælk, ost og smør

De højere mejeripriser (mælkepriser) er drevet af en bred og strukturel ubalance mellem udbud og efterspørgsel på de internationale mejerimarkeder. Mælkeproduktionen – som mejeripriserne i høj grad afhænger af – er i de seneste år stagneret både i Danmark, EU og globalt. Mange mælkeproducenter har afholdt sig fra at investere i udvidelser af produktionen, bl.a. som følge af usikkerhed om fremtidige miljø- og klimakrav, dyrevelfærdsregler og økonomiske rammevilkår. Rabobank forventer, at øget fokus på miljølove i EU vil medføre en reduktion i EU's mælkeproduktion de kommende ti år. Samtidig vokser efterspørgslen på mejeriprodukter, særligt i store importlande uden for Europa.

Chokolade og kaffe

Når det kommer til chokolade og kaffe, skyldes de seneste prisstigninger primært dårlige høstforhold og sygdomsudbrud i de største producentlande, hvilket har reduceret udbuddet markant. Tørke og ekstreme vejrbegivenheder har ramt store kaffe- og kakaoproducenter, mens vegetabiliske olier er steget i pris på grund af knaphed på palme-, soja- og solsikkeolie kombineret med stærk global efterspørgsel.

Kilder

Fakta om Fødevareklyngen 2023

EU Agricultural Outlook 2024 – 2035

European Parliamentary Research Service (2025): "Generational renewal in EU agriculture"

Rabobank analyse (2024): Global beef markets to navigate declining global production and uncertainty in 2025

Rabobank analyse (2024): Declining milk production in northwestern Europe: What are the implications for dairy companies?

Rabobank analyse (2025): Trump's tariffs: What could be the impact on EU food and agriculture?

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen analyse (2024): Priseniveauet i Danmark